

TELEGRAFUL ROMAN.

Nr. 64. ANULU XIII.

Telegraful este de doua ori pe săptămână, joi și Duminică. — Prenunțarea se face în Sabiu la expedirea foiei pe afara la c. r. poste, cu bani gaț prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețului prenumunțării pentru Sabiu este pe anu 7. fl. v. a. iar pe jumătate de anu 3. fl. 50. Pentru celelalte parti ale Transilvaniei și pen-

tru provinciile din Monarchia pe unu an 8 fl. era pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princ. și țieri straine pe anu 12 pe 1/2 anu. 6 fl. v. a.

Sabiu, in 1527 Augustu, 1865.

Inseratele se platescu pentru intea ora cu 7. cr. sirulu cu litero mici, pentru a dou'a ora cu 5 1/2 cr. și pentru a trei'a repetire cu 3 1/2 cr. v. a.

Anunțiu.

Cursulu de nvetiamentu in institutulu archidieceșanu gr. orientalu pedogogico-teologicu din Sabiu se va ncepe cu 1 Septembre cal. vechiu.

Sabiu in 6/18 Augustu 1865.

Directoratulu Institutulu archidieceșanu.

Resunetulu

Simțiriloru de bucuria și profund'a venerațiune a fiiloru sufletești din dieces'a rom. gr. or. a Caransebesiului cu ocașiunea denumirei Episcopulu loru in persón'a Reverendissimulu Parinte Archimandritu **Ioann Popasu.**

Ad populum — — — — —
Desideratus progreditur pede
Pastor citato: — — omnibus
Secum perennem faustitatem
Et — — — — — melioris aevi
Spes non inanes — — — — —
Laturus. Franc. Sal. Bocross.

Marire tie Dómne! Románulu se radica,
De valuri mii și sute din vécuri ingropatu, —
Trecut'a barbaria, de ea nu-i e mai frica!
Alu Romei din Daci'a fiiu tristu s'au intrematu. — —

Nu vine mus'a nóstra sa cante cu ntristare
Ce sórte-avú Románulu in tempulu celu trecut; —
Ea canta cu mandria și dulce ndestulare
Fericea era nóua, ce acnu au inceputu. —

Ací plapand'a voce mai tare ea resuna
Prin trist'a Temisiana, prin fiii lui Traianu
De geniulu ce promite bisericei strabune
Divina ambrosia si-unu venitoriu Románu.

Pre cerulu astei tiere románe banatiene
De vécuri pâna astadi totu tristu și muciuratu
Apare un'a stéua cu seninóse gene, —
Fenomenu ce promite unu ce mai fortunatu.

Fericile ei radie unu sunetu le predice,
Unu sunetu, ce deunadi cá și unu blandu zefiru
Est din ale faimei sburande foi publice,
Si aflá 'n momentu resunetu cu dulce suveniru.

Si mare 'mpressiune facú la Románime
Unu sunetu cá acest'a de bine vestitoriu. —
In tocm'a cá si-unu geniu pre langed'a multime
O scóla, i arata lucindu-i venitoriu:

Radica-ti Dieces'a romána Sabesiana
A tale temple grele și cauta 'n cerulu teu; —
Vedi cum inseninéza . . . O salta Temisiana! — —
Amati Románi, scapatati d'unu fórté mare reu!

Tu turma credinciósa arunca dela tine
„Орива“ seculara, ce-atát'a „Стривн“
Intórce-te la mam'a-ti, ca titiele-i suntu pline; —
De-unu vécu și jumetate intinsu ea te dori.

Fii vesela, voiósa in strung'a stramosiéșca,
Cáci si-asta trista strunga unu sóre-o luminá:
Alu tierei Domnu și Tata cu voce 'mperatéșca
Pre-unu bravu vatau, P o p a s u, de capu ti la confirmá.

Pre celu ce și pâń astadi la multi și multi fu tata; —
Cu geniulu seu prea multe frumóse a lucratu,
Ce tóte — cunoscutu — condeiulu nu le-arata,
Cáci faim'a pretolindenj cu lauda le-a portatu.

Fii salutatu alu nostru preademnu și bunu Parinte!
Acést'a Ti-o uréza dorindu poporulu teu, —
Dorindu cu fragedia, cu inima ferbinte
Sa vini, sa Te cuprinda curendu in sinulu seu.

De trei ori fericita se crede și se tine
Acésta turma, carea de tata Te piimí!
Cá mam'a séu regin'a prudenta la albine,
Asiá vertutea-Ti rara promite ca-i vei fi.

Din vérg'a-Ti pastoréșca resara a credintiei
Frumóse flori și frupte; fii stelpu prealuminatu!
Din Turm'a-Ti credinciósa pe calea mantuintiei; —
Ajuta pre acel'a, ce 'n sciintie a asudatu!

Si-asiá cu devotiune noi turm'a-Ti credinciósa,
'Ti dámu inim'a nóstra Parinte Archipastoriu!
Oftandu cá'ntr'o etate inalta, norocósa
Sa fii alu Romanime Prelatu conducatoriu!

Marire, multiamita celoru ce fura 'n stare
Lumina d'a aduce și 'n tristulu nostru Banatu:
Viedie Andreiu, alu nostru Ierarchu antáiu și mare;
Viedie gloriosulu Franciscu-Iosifu Imperatu!!!

Ear tu Christóse Dómne sa fii cu noi pururea,
Cá barc'a religiunei, ce tu ai intocmitu,
Sa inóte preste valuri . . . sa nu se duca aiurea; —
Biseric'a romána se 'nflóra fericitu! N. T. Velia.

Schimbarea ministriloru și a sistemii in Austri'a.

(Din Hist. polit. Blätter, III Heft, 1 Aug.)

In cele urmatóre punemu subt ochii cititoriloru nostri parerea unei foi de renume, carea este amica Austriei și de regula bine informata de cursulu politicu.

Cu septemánile a privitú lumea la o nascere grea politica, cárei'a asemine póte ca nu s'a mai vediutu nici odata in istori'a politica. Atátu de mare a fostu eris'a, ca unu momentu i veniá omulu a crede, ca in cele din urma Austri'a va ajunge la necesitatea a-si procurá ministri sei cu fortia pre calea conscriptiunei. Si acést'a nu dóra pentruca in sinulu senatulu imperialu, carele, cum e cunoscutu, in poterea unei fictiuni constituțiunali de dreptu representéza imperati'a intréga cu numerulu diumetate a membriloru- nu dóra, dícu, ca in acestu Reichsrath nu s'aru fi gasitu v o l u n t a r i e, destui, gaț'a și preabucurosi a priimí portfoile de Ministri cele vacante. Domnii din opusatiunea ministeriala, totu professori și advocati nemti de o neconditionata influentia in corpulu parlamentariu, nu se mai poteau destulu minuná și necaji, ca pentru ce sa se faca o crisa ministeriala, și totusi aceeași sa nu inaltia pe scumpele loru persóne pre bancele ministeriale. Dar eaca s'a intemplatu asiá; nici prin visu nu li-a venitú colo susu in castelulu curtii, cá sa se mai gandéșca și la matadorii din Senatululu imperialu, și acel'a care se mai mira despre acést'a putina pasare, da numai védia, ca elu nu cunósce marimea estensiunei schimbárei, ce se petrece acum in Austri'a.

Acést'a e unu ce mai multu decâtu o schimbare de ministri, mai multu și decâtu ceace de ordinariu se dice schimbare de sistema. Ruptur'a s'a facutu, nu din caus'a unei séu altei cestiuni séu mesuri; aci nu e vorb'a, cum sa se guverneze statulu de aci nainte: óre mai multu séu mai putinu liberalu. Nu se lucréza nici de o nóua esperimentare, dupa cum s'a și dísu, adeca de o nóua esperimentare intru intielesulu óre cároru doctrine de partitu. Ci se lucréza simplu de esistinti'a imperatfei. Vedi bine ca acést'a conditiunéza un'a a trei'a și cea mai din urma cercare de reconstituire séu regenerarea Austriei, dupa ce odata cele dóue cercári mari facura unu cumplitu fiasco, un'a mai uritiosu decâtu alt'a. Reconstituirea pâna acum n'a fostu unu adeveru, ci numai o frasa, și de aceea acum e vorb'a despre a trei'a și cea mai din urma incercare. Cáci, déca și acést'a nu va reesi, atunci numai Ddiu va poté sci, ce se va alege din tóta cestiunea constituțiunala a Austriei, chiaru și de esistinti'a imperiului. Ministrii Imperatulu trebuie sa scia bine acést'a, și de aceea ei n'au priimitu portfoile sale numai din ver o

acomia de ambiție, ci cu acea serioasă serbatorăscă, ce o cere conștiința împlinirii datoriei sale.

Dar noi avem să caracterizăm mai de aproape această mare schimbare; eră acestă mai de aproape caracterizare se poate face atât de simplu și ușor, pe câtu este ea pentru noi este germani (neustriați) de neplăcută. Pentru că caderea Domnului de Schmerling nu va să dăca altce-va, decât bancerutul complinitu alu Egemoniei germane și alu politiceii germanisatoriei, cum s'a manipulat ea până acum în Austria. Dăca e, că germanismul în genere să mai aiba ver unu venitoriu politic în tierile Imperatului, atunci acelă va trebui să sufere a fi imbeatu de altu spirit, decum a fostu acelă, de care a fostu manatu până acum. Să nu credă cine-va, că numai dela Decembrie 1860 naționalitate germană și liberalismul cel mai flacu în Austria au fostu lucruri identice. Ci încă din timpurile lui Iosif II mai ca n'a mai resaritu pre acestu terem vre o idee proprie, și decandu reconstituirea Austriei a venit la rendu, încă nici unu barbatu de statu germanu din cetatea de lângă Dunare nu s'au potutu înaltă mai pre susu: de a și decopă mustră pentru reorganizarea Imperației după unu statu piticu său altulu din circuitulu confederației germane. Astfelu partitulu germanu—liberalu a domnit cu atotpotinția de 15 ani în Austria, și elu este, ce acum sta fatia cu o totalabancrota.

Candu Domnulu de Schmerling la 1860 a pus în lucrare credința renascere a Austriei, atunci defaimările și despretiulu contră guvernulu celui reu alu lui Bach nu mai aveau capetăiu. Și cu toate acestea guvernulu, ce a urmatu, n'a fostu altu decât carne din carne, osu din oșele celui precedente; precum în fapta domniei trecura cu cea mai mare usuratate dintr'o sistemă la altă, că să nu dicem dintr'unu guvern reu la altulu. La mediu cautandu diferenția între Domnulu de Bach și Domnulu de Schmerling, asiă cum acestă din urma s'a dezvoltat dela 26 Februaru 1861, s'au fostu cu multu mai mica decâtu cum se credeă la primă vista. Ambii cautara a mântuirea într'u absolutismulu centralisatiunei burocratice: celu antăiu Ministru a făcutu acestă fără parlamentu și cu bunacredinția; celu din urma cu parlamentu și prin parlamentu, mai insirandu, că de claca, totu felulu de fraze despre autonomiă și sinegubernamentu. Că și cum liberalismulu aru poté fi cândva și undeva capace de o autonomiă și sinegubernamentu onestă și de buna credință!

Este însemnatu, că guvernulu lui Schmerling n'a gasitu a face alta imputatiune celui Bachianu, de atu încheierea Concordatului.

Istoriă candu-va va da negresitu Domnului Bach o mai mare mesura de întiepciune și prevedere, de câtu succesorelui lui celui plinu de pretentii. A sustiné egemoniă germană în Austria, și acestă a o asecură pentru totdeună printr'o rapede germanisare a naționalităților celor multe: acestă a fostu ideă fundamentală a guvernulu și a lui Bach și alu Schmerling. Ma conducătorulu sistemii celei d'antăie a credutu chiaru pentru aceea, că Austria deocamdata să fie lipsită de ver ce reconstruire constituțională; numai atunci, candu politică germanisatoriă și va ajunge scopulu principalu, poté fi vorbă de ver o constituțiune în Austria, cōiata după constituțiunea unu său altui statu său statoriu din Germania cea bogată d'ideastea. Eră până atunci că să se impace cu o direcțiune liberală a centralisatiunei absolutistice, dăca e că să nu destepete chiaru cu mâna proprie spiritulu celu reu alu naționalităților și a-lu aduce la exploziune. *) Ma această exploziune, atât de temută, totuși se ntemplă în urmă evenimentelor din 1859. Dar cu toate acestea Domnulu de Schmerling a credutu tare, că va poté organiza supremația germanismulu austriacu printr'unu parlamentu centralu liberalu. Acestă a fostu retăcirea cea mare, ce acum s'a demonstrat până la evidentă, și a marturisit'o și insusi. Eara cu această marturisire, impusa de necesitatea lucrurilor, partitulu germanu liberalu a ajunsu peste totu la capetulu litaniei se în imperiă Austria. A se-întorce la Bach nu e cu potinția; a merge înainte și mai departe cu Schmerling nu este modu și chipu; prin urmare problemă cauta apucată iarasi din capu, și apoi numai e nici o constituțiune în Germania, carea aru mai poté servi și de aci înainte de mustră pentru reconstituirea Austriei.

A fi datu dovă până la evedință cea mai mare și mai posibilă de nepotinția liberalismulu germanu în Austria și încă prin fapte, acestă e meritulu celu mai însemnatu, dar pur negativu alu Domnului de Schmerling. În genere vor-

bindu, toate meritele acestui Ministru, pe care l'au fostu numit cu emfaza că celu mai cu caracteru barbatu de statu, suntu de natura negativă. Prin toate câte au facutu său n'au facutu s'au doveditu numai, că pe calea pe care a apucatu nu merge. Elu a cugetatu dreptu: că Austria trebuie să aiba o constituțiune și ca o poté purtă; ci nu pe a sea nici pe altă oțeare, ce aru poté purcede din direcțiunea spiritulu, reprezentatu de densulu, va să dăca nu cea emanată din spiritulu partitulu germanu liberalu. Sentimentulu nedelaturabilu alu acestei fapte este chiaru că de jă demultu a apasatu că o pētra și peptulu acestui omu, pecandu scriitorii simbrati și bine plătiti, ilu trimbitau necontenitu prin toate diuarele tuturor tieriloru, că pe uniculu Mantuitoriu alu Austriei, ca pe uniculu barbatu de statu, ce numai are parechia. Acelu simțimentu de nepotinția alu liberalismulu germanu a devenitu în fine universalu, nici unu liberalu nu-lu mai poté negă, și numai asiă se poté esplică indiferinția cea dēma de însemnatu der generala, ce s'au veditu la caderea lui cea fără gloria, la retragerea lui cea mai fără sgomotu, — a Ministrulu, ce mai până aci eră înaltiatu până la alu sieptelea ceriu.

Cu greu va fi mai fostu vre-unu barbatu de statu priimitu cu mai multa resignatiune din partea opiniiei publice că Ministrulu demissionatu acum. Că și unu triumfatoriu a fostu intratu elu în guvern: doi ani dearendulu influința lui mergeă totu crescendo, tota vorbă lui aveă autoritatea unei evangeli, o sută de condeie dibace i trombitau laudă numelu, și a se ndoi despre succesele lui treceă de crima lese Maiestății. Înca în toamnă anului 1862 se spunea despre memorabilă dăca a Imperatului: Casă Habsburgică a poté vorbina de noroc, ca în tempii cei mai noi se protege asiă de țare de Casă Schmerling. Pe atunci cadu Cancelariulu Ungariei, Conte Forgats, jertfa la dorințele preputintelui ministru, că dualismulu să pēra din guvern. Cu doi ani mai tardu i caută și Contelu Rechberg a-si caută de drumu, și nu numai din causă ca diferiau la pareri în politică germană și în privința relațiilor cu Prusia; ci mai vertosu căci Contelu Rechberg se arată mai inclinat cātră o organizațiune mai federativă a Austriei, și căci începuse a se ndoi despre posibilitatea și vițilitatea constituțiunei de fond. Într'acea insusi urditorulu și lasase opulu în voia sortii se; cu unu felu de credință fatală de turcu se uită cu mâinile în sinu la dezvoltarea lui. Elu nu numai că numai guvernă, dar abia mai aministră încă. Gurile se totu mai mariau, că nu se face nimic, ca laudatulu ministru a cadutu în lenevire și si-a perdutu deplinu pofță de lucru. Elu a inventat la 1861 fatia cu Ungariă vorbă cea faimoasă: No i poté m'asteptă; omēni sub acestă formulă au cautat multu ver o adență întiepciune de statu și planuri mari ascunse; ci încetu cu încetulu se descoperi secretulu; ca adăca nici ministrulu insusi nu șcie ce să mai facă, și ca de jă de ani și ascunde nepotința s'a sub vorbe pompoze. Și în adevēru acestă i a fostu totu secretulu.

Chiaru și în sinulu senatulu imperialu în cele din urma s'a fostu formatu din insisi partisanii Ministrulu o violentă opusatiune. Partitulu determinatu germanu liberalu faceă cu tempu fără tempu necontenite imputatiuni conducătorulu diriginte alu partitulu lor, și acum această opusatiune parlamentaria s'acusa de nebună, ca insasi a casionat caderea cabinetulu de colōrea sa, fără să fi știutu ce face. Se poté ca s'a intemplat asiă. Dar ce a facutu opusatiunea, ea a facutu într'o onestă desperatiune despre portarea ministerulu de partitulu său, și n'adeveru desperatiunea ei nu e mirare. Doi ani mari și lati Domnulu de Schmerling ia întrebuintiatu numai că din trei națiuni ale Ardēlului pe două să le împreune într'o dieta, și că pe acestă dieta să o induplece, că să tramita deputati la Reichsrath. Candu Ardēlenii intrara, guvernulu a dechiarat senatulu imperialu angustu și pentru tierile slavice-germane, și totdeodata de estinsu, său de senatulu imperialu comunu, pentru întregă monarchia. Acestă a fostu totu ce ministrulu Schmerling a potutu face pentru executarea constituțiunei sale, și de acum înainte si-a bagatu mâinile în sinu. Într'aceea relațiunile de economiă a le imperiulu deveniau vedindu cu ochii într'o stare din ce în ce totu mai rea, și bancrotarea finantială s'apropiă de usia totu mai tare. Și guvernulu, de-si două încercări de a contrage unu imprumutu remasera fără succesu, totuși s'au prezentat două bugete anuale, cu nisce deficite enorme; elu afirma, că la defigerea acestoru posturi s'au dusu până la marginile cele mai posibili ale economisării. Și, după ce Reichsrathulu mai sterse încă preste 20 milioane, atunci guvernulu totuși dechiară, că consimte și cu această reducere. — Care parlamentu din lume n'aru fi cadutu în desperatiune fatia cu atari cercustări?!

Vedi bine că cu acestă partitulu insusi a marturisitu că și a facutu véculu. Cātră acestea simțimentulu eră comunu,

*) Representantele celu mai determinatu pe tempulu lui Bach alu acestei politice eră jupanésă Augsburger Allgemeine Zeitung.

ca asiá cum a mersu pâna acum estã chiaru cu nepotintia a o duce si mai departe, si eaca pentrece dupa ministrulu Schmerling mai ca nu s'a versatu nici o lacrima seriõsa chiaru in Austri'a. Atari lacrimi au cursu numai din partea neaustriaciloru din Vienn'a si pela noi, **) cari de-si au ochi de vediatu, totusi nu voru de felu sa vedea. Intr'altele barometruulu celu mai certu alu simtieminteloru politice in Austri'a este burs'a, carea s'a aretatu de totu nesimtitõria fatia cu caderea Domnului de Schmerling. Mai nainte cu doi ani se mai potea inca dice, ca burs'a este celu mai sacru scutu alu acestai ministru, chiaru din apati'a bursei n'aru fi cutezatu Imperatulu a face ver o modificatiune relativa la ministru; eaca acum burs'a l'a lasatu sa cada, fãra a-si aretã gelea dupa densulu prin scaderea macaru a unui procentu. Prin urmare se pare ca si capitalulu consimte cu opiniunea publica: Ca mai reu nu pãte fi, ci mai bine; si mai reu decãtu Schmerling nu pãte nimenea duce economi'a casei.

Dar spre a apretia bine situatiunea, mai vine a se luã in consideratiune inca o cercustantia, de cea mai mare insemnate. Pecandu adeca Domnulu de Schmerling cu constitutiunea de Fauru a sea traia literalmente din mâna pâna la gura, totusi mai aveã elu in peto inca unu modu de a se ajuta la nevoia. Se pare a fi asceptatu tempu indelungatu, pâna sa se cõca situatiunea pentru lovitur'a de statu intentionata, si se afle indice determinate a le scriitoriloru sei cei platiti, dupre cari se pareã chiaru acum matura situatiunea spre a esi la lumina cu ideile sale cele rezervate. Elu pe urma, cã si mai nainte, se credea a fi barbatulu neaperatu necesariu alu situatiunei; ci, tinendu computu cercustãrilor, stã gat'a a face o volta chiaru si cu persõn'a s'a, si a pasi pe scena pre o cale cu totulu diferita, ba chiaru opusa la cea tinuta mai nainte. Cu o vorba: elu erã gat'a a rumpe chiaru cu mânil sale, nunumai diplom'a imperatõsca din Octobre, ci chiaru si copilulu seu, constitutiunea din 26 Februaru, carea in cursu de patru ani audicãmu laudandu-se cã uniculu Paladiu alu Imperatõei austriace, cu scopu pentrucã sa se unesca cu partitulu liberalu din Ungari'a pre bas'a Dualismulu.

Se cade a luã bine la ochi acẽsta fapta. Numai acẽst'a arunca o lumina neasceptata asupr'a situatiunei Ministeriului atãtu presente cãtu si celu trecut. O foia boemica s'a expresu fõrte ageru dicendu: caretragerea Dlui de Schmerling este caderea ministeriului mare-germanu (grossdeutsche) si inceputulu unui ministeriu austriacu. Prin acẽst'a se deslẽga si enigme, pentrece atãtu ministrulu iususi, cãtu si partitulu germanu liberalu din Reichsrath si schimbara deodata limbagiulu seu fatia cu Ungari'a, si incepura a cochetã in tãta form'a cu Magiarii cei liberali.

Acum trebuie sa privimu mai deapropre aceste relatiuni inprumutate intre liberalismulu germanu si celu magjaru.

Tempulu guvernãrei Domnului de Schmerling se pãte imparti in dõue periõde; in amendõue nu s'a potutu inaltia pâna la o fapta propria despre a face cã constitutiunea din Fauru sa fia unu adeveru. Si intr'acẽst'a Ministrulu a remasusiesi egal, cã sa tracteze adeca deplom'a imperatõsca din Octobr, carea portã o colõre mai federalistica, pururea cu ur'a intrẽga a spiritului de partitu liberalu burocraticu. De alta parte sperantiele si calculele Ministrului se miscara inainte si dupa anulu 1863 in dõue diferite directiuni, pana candu, dupa ce ia ajunsu ap'a pâna la gura, si dupace in cas'a de susu i-a cãutatu a-si marturisidẽ fatia ca si-a perditu detotu speranti'a de succesulu causei sele sustinute pâna aci, in fine esi cu atrei'a nõua programa, de cuprinsulu: Schimbãrea sistemului de administrare urmatã pâna aci si introducerea (!) autonomiõi. Atari vorbe seci vedi bine ca stetusera si in program'a sea cea renunãta dela Decembre 1860; si elu cu tãte acestea dupa tãte metamorfosele evenite pe urma nu s'a mai ganditu la ce a fostu disu, pâna candu a fostu pre tardiu.

Deci in prim'a periõda o bizuire felõsa pre neviolabilitatea constitutiunei de Fauru, carea erã promisa solenelu din partea Imperatului, si pentru care toti Episcopi sub pedepsã de crima lese maiestatii aveau a tinẽ Te-Deum. Se diceã, cã Magiarii voru veni si li canta sa vina in Reichsrath, numai putintica rãbdare sa fia; in florirea economica si politica, ce cautã sa se desvolteze sub paladiulu acestei constitutiuni din Fauru, va frãnge ver ce cerbicositate si improtivire. Cãci legile unguresci dela 1848, si constitutiunea cea separata a corõnei Sf. Stefanu, pre care si basẽza Magiarii renitenti'a loru, si fãra aceea su fãra valõre si resuflãte prin resboiulu resurectiunalu. Prin urmare organisarea parlamentaria a intregi mo-

narchii austriace e numai o cestiune de tempu. Si in casulu celu mai reu pe ministru nu lu va costã decãtu numai o trãsura de condeiu; elu n'are decãtu sa prescrie alegerile cele directe in Ungari'a, si asiã senatulu imperialu numai decãtu se va umplẽ cu deputati din sinulu nationalitãtiloru celoru nemagiare. Fãra ndoiela acẽst'a aru fi fostu unu mediu drasticu; dar numai o tinere cu dintii de constitutiunea din Fauru aru fi potutu trece preste urmãrile cele neprevedute, ce poteau sa vina. Dupa sguduitura aru fi urmatu anarchia, dupa anarchia resboiulu intre rase in figur'a sea cea ingrozitõre.

Ast'a erã limb'a periõdei prime.

A dõua periõda s'a nsemnatu prin aceea, ca teori'a ministeriala de resuflare (Verwirkungs-Theorie) a amutitu de totu, amenintiarea cu alegeri directe inca si mai multu, si in loculu acestor'a s'a intonatu in modu demonstrativu posibilitatea unei esentiali modificatiuni a constitutiunei de Fauru. Negresitu despre o atare Reforma, seu Revisiune fusese inca mai dinainte vorba; ci cu totulu intr'altu sensu, adeca sub conditiune: cã Magiarii sa intre mai antãiu in Reichsrath, si apoi aci sa si faca si sa si scõtia la capetãiu propunerile. Acum din contra si plasmuira o modalitate cu totulu alt'a. Domnulu de Schmerling adeca fãra de senatu si fãra iniciativ'a Imperatului, pãte si subt asistinti'a unei deputatiuni, compuse din membrii senatului imperialu, sa se intielega cu partitulu liberalu magjaru subt conducerea Advocatului Deak, si indatu si cu majoritatea dietei din Ungari'a. Dreptu veriga de legatura, si cã unu mediu infalibilu de apropiere, se puneã mainte liberalismulu de ambe pãrtile. Doi barbati de statu eminenti liberali, credeau õmenii, indatu ce numai se voru vedẽ intre sine, va cautã, nu mai e intrebare, cã sa fia pe locu un'a, trupu si sufletu, in ide'a: de a se constitui in sensu liberalu acẽsta Austria!

Si nu mai e nici o indoiela despre ce aru fi esitu din o atare intielegere: aru fi esitu adeca impartirea parlamentaria a imperiulu la dõue supremãtii nationali; dincõce de Lait'a unu statulu centralisticu cu parlamentulu in Pest'a si cu egemoni'a Magiãrilor preste Croati, Sloveni, Romani, Sasi si Serbi etc.; dincolo de Lait'a unu statulu centralisticu cu parlamentulu in Pest'a si cu egemoni'a Magiãrilor preste Croati, Slaveni, Romani, Sasi si Serbi etc. dincolo de Lait'a unu statulu centralisticu in Vienn'a si cu supremãtulu germaniloru preste Boemi, Poloni, Ruteni, Slavii de sud etc. Cu acẽst'a vedi bine ca s'aru fi facutu pace intre liberalii germani si liberalii Magiari preste ruptele un'a de alta pãrti ale Imperatõei injumetãtite; ma lupt'a nationalitãtiloru supremãtisate si apasate in tãte pãrtile, dincõce si dincolo, din acelu momentu aru incepe in adeveru anarchi'a, si resboiulu de ginti, despre care a fostu vorb'a mai susu aru deveni permanentu. Acẽst'a aru fi deslegãrea cea mai fatalã din tãte deslegãrile, in urm'a carei'a Austri'a aru incetã a mai fi nu numai cã putere mare, ci curendu si cã Monarchia.

Dar ori cum, acẽst'a aru fi fostu unu triumfu alu liberalismulu germanu, vedi vine ca nu triumfulu intregu, cum lu doriã Constitutiunea de Fauru, mai jumetate cu atãtu mai securu. Supremãtia elementului asiã disu germanu, adeca partitului germanu liberalu, potẽ firesce a lucrã cu multu mai nedetiermuru pre terenulu seu, candu Magiarii cu anessele sele aru fi odata afara, si deca pe deoparte Senatulu imperialu celu angustu de acum in Vienn'a, si de alta parte diet'a Ungariiei in Pest'a s'aru potẽ imparti in treb'a elotizãrei parlamentarice a totororu celoralalte nationalitãti, ce nu-su nici germani nici magiari in Austri'a. Acẽsta idea aflã in tempii mai din urma atãt'a placere pe furisiu la partitulu lui Schmerling, incãtu i vine omului sa se indoiẽsa; ca õre constitutiunea acestui ministru sa fi fostu ea dela inceputu pentru densulu unu lucru seriosu seu bã? (Va urmã).

In caus'a ierarchica romano-serbẽsca

au datu In. Cancelari'a aulica ungara unu emisu, in care respectiveloru autoritãti se demanda a se tinẽ de urmatõrele principie:

Comuneloru bisericesci grec-orientale cu limba amestecãta le sta'n voia, a se desface dupa nationalitatea loru in dõue comune deosebite, ori nu.

La casu candu ele aru doriã a desface legatur'a comuna parochiala de pâna acum, vine a se face impartirea posesiunei comune de pãn'acum, cu intrevenirea unei comissinni compuse din respectivii Episcopi serbesci si romanesci ori plenipotentiarii loru, precum si din autoritãtile politice. — In casulu acẽst'a trebuie sa se caute la aceea, cã

1) biseric'a impreuna cu bunurile imobile, ce se tinu de ea, precum si scol'a, sa remãna in posesiunea acelei pãrti

*) Statele cele mici: Bavari'a, Vürttemberg etc. etc.

de-si mai mici la numeru, carea p $\acute{o}$ te document $\acute{a}$ dreptulu seu primitiv de proprietate ;

2) Déca argumentarea acést'a n'aru fi cu potintia, biseric'a, averea imobila si scól'a vinu a se transpune pártii mai mari la numeru, pel $\acute{a}$ nga indatorirea de a despagubi la casulu acést'a pre partid'a mai putinu numer $\acute{o}$ sa. ,

3) averea mobila a bisericeii vine a se 'mpart $\acute{i}$ între cele doue párti de dupa proportiunea numerului loru. —

Déca respectivele comune bisericesci amestecate nu dorescu despartire, biseric'a si scól'a vinu a li se lasá si mai de parte, si limbile loru respective suntu a se respectá dupa dreptate atátu in biseric'a cátu si in scóla. —

Sabiiu in 14/26 Augustu. Escelenti'a Sea P. Archiepiscopu si Mitropolitu Andreiu Baronu de Siagun'a si P. S. Sea P. Episcopu Procopiu Ivacicoviciu plecara astadi inainte de 3 ore dupa amédi la Resinari, insotiti de P. Archimandritu I. P o p a s u , P. Protosinchelu Mironu Romanu, P. Protodiaconu Andreiu P o p p etc. , spre a severs $\acute{i}$ marele actu alu chirotonirei noului Episcopu de Caransebesiu. Ceremoni'a cea rara ne-amu ingrijitu a o pot $\acute{e}$ comunicá cititoriloru nostri pe largu in nr. venitoriu. — Dlu Comite alu natiunei sasesci, Conradu S c h m i d t , precumu ne spune „Herm. Ztg.“ e invitat $\acute{u}$ la Vienn'a, unde a si plecatu eri in 13/25 Augustu. De sine se 'ntielege, ca chiamarea acést'a sta in legatura cu afacerile politice, cari se pertracta astadi la cancellari'a aulica transsilvana. —

Brasiovu in 9 Augustu. Dumineca in 8 Augustu 1865 s'a serbatu in Biseric'a santului Nicolae din Brasiovu o serbatore rara, cárei'a asemine numai prin adunárele crestiniiloru ortodoxi se p $\acute{o}$ te vedé ; acolo adeca unde Preotulu si cunósce si si implinesce sánt'a sea chiamare cu zelulu, despre care Proroculu - Imperatu dice: Rávn'a caseitale m'a u m a n e a t u p r e m i n e .

Obiectulu serbatorei a fostu despartirea Preasántitului Episcopu alu Caransebesiului, Ioann P o p a s u , de poporeni $\acute{i}$ sei, pe cari ia pastoritu in spiritulu dragostei lu Christosu in cursu de 28 de ani cá preotu si protopopu, cu pasiunea cuventulu crestinescu singuru mantuitoriu.

Cátu a tinutu cuventarea cea plina de invetiatura adeveratu apostolésca, ne simtiamu cá rapiti cu sufletele n $\acute{o}$ stre prin acele adunári ale Ecclesiei primitive, in cari Apostoli in persóna invetiau si mangaiiau pre ucenicii sei, au in cari se citeau crestiniiloru adunati epistolele Apostolicesci.

Vorbele a u v e r s a t u l a c r i m e , este o frasa atátu oe desu si fára locu si tempu intrebuintiata, incátu si-au perduto t $\acute{o}$ ta valórea. De astadata in sa poti crede, iubite cetitoru , ca multímea, de care gemeá indesuit'a Biserica cea spati $\acute{o}$ sa a Sf. Nicolae, a versatu literalmente intréga lacrima, candu audiá pentru cea din urma óra vorbele de invetiatura evangelica si de svatuire si mangaiere cá a parintelui cátra fii, vorbele de despartire.

Citesce cuventarea de despartire, ada-ti aminte de tonulu docentelui barbatu, ce nu sciu ce putere electrisatória are in sine, incátu misca si inimele cele mai impetrite, si te vei incredintiá ca nu essagerámu nimic'a.

Eaca cuventarea. *)

Lugosiu in 9 Augustu st. v. 1865.

Preotímea din Protopresbiteratulu Lugosiului n'au intar $\acute{d}$ iatu a tramite unu cuventu gratulatoriu noului seu Archipastoriu, Ilustritáti $\acute{i}$ Sele Dni Episcopu Ioanne P o p a s u , cá simbolu alu stimei si veneratiunei fiesci, cátra adeveratulu seu parinte; carele cu stima amicitíala amu onóre a Ti-lu impartas $\acute{i}$ aici precum urméza :

Ilustrisime Domnule Episcópe!

Pecandu fragil'a n $\acute{o}$ stra naia bisericésca sub conducatori straini batuta de valuri erá amenintiata de periculu frangerei, din indurarea lui Domnedieu si invoierea prégratosului nostru Monarchu spre fericirea natiunei si a bisericeii, Te-au tramisu provedinti'a spre multiamirea n $\acute{o}$ stra, intru rezultatele dorintiei amesurate , pre cari viitorulu cu dulce suvenire le va imbratsiá.

Intr'adeveru, Ilustrisime! candu cugetamu cu seriozitate, despre neobositele-Ti osteneli, cu care Te-ai luptatu din impreuna cu Escelenti'a Sea prébunulu nostru parinte Archiepiscopu si Metropolitu Andreiu Barone de Siagun'a, in respectulu bisericeii n $\acute{o}$ stre greco-orientale: ne simtímu pauperi in cuvinte de a ne pot $\acute{e}$ sprimá simtiamintele n $\acute{o}$ stre de bucuria pentru propasirea sufletésca si natiunala, intru carea

*) Neajungendu-ne pentru astadi spatiulu, si si de altmíntrea nevr $\acute{e}$ ndu a 'nterumpe memorabilulu cuventu in doi numeri, lu vomu publicá intregu in nr. venitoriu.

Red.)

Redactoru respundiatoriu Zacharia Boiu.

si in venitor'u cu intielepciunea-Ti indatinata suntemu convinsi, ca nu vei incetá a ne conduce, spre a pot $\acute{e}$ ajunge la t $\acute{i}$ nt'a dorirei.

Noi ne mangaiámu, si ne tinemu, cei mai fericiti, a Te vedé cátu mai curendu in mijloculu nostru; si o pia consideratiune a virtutiloru Ilustritáti $\acute{i}$ Tale , carea s'au domiciliatu in pepturile n $\acute{o}$ stre, ne da cea mai viia sperantia a ajunge la portulu eternei fericiri. —

Bucuri'a n $\acute{o}$ stra e mare, candu cugetámu la insemnatatea sarcinei Archipastoresci , a cárei greutate o porti; cu atátu mai vertosu , cu cátu ne simtímu convinsi a fi obligati cu jertfe Domnedieirei, cáci s'a induratu a ne daruí unu asiá Archipastoru intieliginte si activu, cáru $\acute{i}$ 'a fára téma potemu incredintiá cele mai pretiuite ale n $\acute{o}$ stre.

Mari'a Ta esti alesulu Maiestátii Sele si glorificatulu diecesei Caransebesiului, si alu natiunei n $\acute{o}$ stre románe !

Dieces'a Caransebesiulu, insetata de dieci de ani , are lipsa de tata si parinte adeveratu, ceea ce este cea mai stralucita pétra scumpa in mitr'a episcopésca, — carele asiá se cuprinda pre fii diecesei, precum cuprinde tatalu pre fii sei in cas'a s'a.

Eparchi'a Caransebesiului ascépta in Mari'a Ta pre unu parinte, carele intru t $\acute{o}$ te dandu-se pre sine esemplu de fapte bune, sa stérge lacrimile produse de tempurile vitrege, si sa dee mangaiere filoru sei sufletesci cu cuventulu si cu fapt'a.

Ddiu sa Te invrednicésca, cá in acésta turma sa poti dice cu Christosu : „Eu sum pastorulu celu bunu, si me cunosc $\acute{u}$ oile mele, si eu le cunosc $\acute{u}$ pre ele.“

Maretiu si incantatoriu de inimi este a vedé o turma bine pastorita, grijata si nutrita cu Archipastorulu seu in frunte a inaintá cátra fericire !

Unu Archipastoru, asiá situatu, p $\acute{o}$ te gustá o fericire alaturea cárei t $\acute{o}$ ta glori'a lumei debe sa dispara inaintea lui !

Eata, Ilustrisime Dle Episcópe ! cu aceste sincere si adeverate simtíri, si cu cea mai pi veneratiune fiiésca, toti preotii din Protopresbiteratulu Lugosiului, incantati de incredere cátra Ilustritatea Ta, indrasnimu a-Ti dor $\acute{i}$ din t $\acute{o}$ te puterile sufletului: cá Domnedieu sa-Ti daruiesca viétia indelungata, plina de sanetate, intréga in puterea trupului si a sufletului, fericita si pacinica;ca incependu ór'a lucrári Archi-Apostoliei(? Red.) Ilustritáti $\acute{i}$ Tale intaritu pentru fericirea turmei incredintiate, sa ne conduci cátra prosperarea morala si amórea fratiésca.

Priimesce, o mare Archiereu ! cucerniculu acestu devotamentu procesu din inimele cele sincere ale clerului subordinatu, si binevoiesce cu indurare a ne ocrotí sub scutulu parintesciloru Tale ingrijiri !

Sarutandu-Ti mánila ne recomandámu etc. (Urméza subscrierile.)

Acum vedemu a se fi implinitu pentru natiunea romána de religiunea greco-orientala cuvintele lui Christu rostite cátra invetiaceii sei: „Inaltati ochii, uitati-ve impregiurulu vostru si veti vedé ca fruptulu e coptu, si camp'i'a e aprópe de a fi secerata.“

Sa formámu dar solidaritate fratiésca, pentrucá conformu cuvintelor $\acute{u}$ Salvatorelui lumei sa fimu apti de a secerá cele de seceratu !

Domnedieu cu noi !

I. T.

Publicarea

summelor $\acute{u}$ incurse la fondulu Assoc. transsilvane romána dela 8 Augustu c. n. a. c. pána la 24 Augustu c. n. 1865.

1 $^{\circ}$ Prin Rm. D. Vicariu faraneu in Naseudu si Col. Assoc. tranne Gregoriu Moisilu s'a tramesu la fondulu Assoc. cá tax'a de m. ord. sum'a de 85 fl. v. a. si anume:

a) dela D. Capitanu Nicolae Antonu pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., b) D. Capitanu Teodoru Antonu pe an. 186 $\frac{3}{4}$ 5 fl., c) Asessoriu d. Sedria Basiliu Axentiu pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., d) D. Parochu Ioann Galanu pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., e) D. Cancellistu Hangea Gregoriu pe a. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., f) C. R. Capitanu Severu Hangea pe an 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., g) D. Vice Capitanu distr. Leontinu Luchi pe an 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl. h) Asessoriu de sedria Maximu Lie'a pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., i) Asessoriu de sedria Ioane Margineanu pe an. 186 $\frac{4}{6}$ 5 fl. k) D. Vicariu Gregoriu Moisilu pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., l) D. docente normale Basiliu Nascu pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., m) D. Prof. gimn. Leon Pavelia pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., n) D. Fisicu distr. Stefann Popu pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., o) D. Asessoru de Sedria Florianu Porcius pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., p) D. Parochu in Sangiorgiu Simeonu Tanco pe an. 186 $\frac{4}{5}$ 5 fl., q) D. Fiscalu Ioane Florianu pe an. 186 $\frac{4}{6}$ 5 fl., r) D. profesor $\acute{u}$ de preparandia Basiliu Petri pe an. 186 $\frac{3}{4}$ 5 fl. ;

Sum'a totala 85 fl. v. a. adeca Optu dieci si cinci floreni val. austr.

(Cadetulu Iva urmá)

Editor'a si tipariulu tipografiei archidiecesane.